

[Fischer]

Men optimisme må kombineres med realisme, og det gøres bedst gennem en koordineret vesteuropæisk politik i forholdet til vores østlige naboer, hvor der også tilstræbes et nært samarbejde med USA. Som det ser ud i dag, kan vi knytte betydelige håb til Gorbatsjov, men naturligvis er det rigtigt, som den amerikanske viceudenrigsminister, Lawrence Eagleberger, har udtrykt det, at en vestlig østpolitik må være forberedt på alle muligheder.

I den konservative folketingsgruppe tager vi udenrigsministerens redegørelse til efterretning som udtryk for en velgennemtænkt og positiv dansk politik i forholdet til den østlige del af Europa, som vi gerne vil styrke vore forbindelser til mest muligt i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Når jeg tager ordet, så er det, fordi jeg synes, hr. Fischer i sin tale jo da i hvert fald fik fremhævet alle problemerne ganske effektivt, og der er da klart problemer, men der var jo nok lidt en koldkrigerånd over nogle af formuleringerne.

Det, jeg gerne vil spørge hr. Fischer om, er det dér tema med, at i Sovjetunionen er der stor forskel på hr. Ligatjov og hr. Sakharov. Det er jo rigtigt, men når det kommer til stykket, er det så et problem? Plejer vi ikke at sige, at det faktisk er det, der er demokratiets væsen, at man kan se forskel på en Ligatjov og en hr. Sakharov, på en hr. Glistrup og en hr. Gert Petersen? Er det ikke demokratiets væsen, at det er synligt for befolkningen? Jeg spørger bare.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg tror slet ikke, hr. Gade og jeg er uenige. Måske lyttede hr. Gade ikke til den efterfølgende sætning i min tale, hvor jeg udtrykte tilfredshed med, at mennesker som Sakharov og Jeltsin kan komme til orde.

Det, jeg hæfter mig ved, er, at den demokratiske udvikling i Sovjetunionen, som Andrej Sakharov vel er den fornemste eksponent for, får lov til at fortsætte. Hr. Gade vil give mig ret i, at der har været røster fremme i Sovjet om at lukke for den omfattende samfundskritik, men vi er enige om, at det er kendetegnet for en demokratisk udvikling, at mange og alle røster kan komme til orde.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg er fuldstændig enig med hr. Fischer i, at det er vigtigt, at alle kan komme til orde, men det er jo rent faktisk også det, vi ser i Sovjet i dag. Det er derfor, jeg siger, at det overhovedet at henvise til det, faktisk er at sige: Nu er det synligt, at de forskelle er der. Og det er jo, når det kommer til stykket, det store plus, og vi skal hæfte os ved, at det er blevet synligt, at der er de forskelle.

Vi oplever jo også på vores side somme tider nogle, der siger, at nu skal man vist lige passe på, og at der vist er nogle, der bliver lidt for aggressive mod systemet. Der er måske nogle, der siger, at systemet er godt nok, og man må måske ikke kritisere det. Det findes jo også på højrefløjen på den vestlige side.

Riishøj (SF):

Jeg vil ikke tage stilling til hr. Fischers, men til udenrigsministerens tale i denne omgang. Som nævnt af hr. Gade har udenrigsministeren i sin tale valgt en linje, som skaber baggrunden for en dagsorden, som skulle kunne vedtages af et stort flertal her i Folketinget. Der er ting, vi er uenige i, men i det fremadrettede er der elementer, vi kan være enige i.

Udenrigsministeren har jo ret i, at begrebet Østblokken hører fortiden til. Der er ligesom to grupper. Polen, Ungarn og Sovjetunionen udgør en reformvenlig, men på mange måder katotisk blok. Vi ser i dag, at Günther Schabowski, DDR's partichef i Berlin, mødes med Neues Forum. Det taler for, at der i løbet af kort tid kan ske store forandringer også i DDR, og det gør, at vi i Vesten måske på lidt længere sigt kommer til at tage stilling til en form for tysk genforening, som bestemt også kan skabe nogle spændende debatter her i Vesteuropa.

Udenrigsministeren har også ret i, at det, vi ser i Østeuropa, er et opgør med den måde, hvorpå marxismen hidtil er blevet udmøntet i samfundets indretning. Sådan citerer jeg det direkte. Og det er en rigtig formulering, som også stiller spørgsmål til venstrefløjen i Vesteuropa. Marxismens syn på arbejdet er jo, at den menneskelige arbejdskraft skal skabe grundlag for materielle og åndelige fremskridt, at fremskridt skal ske med respekt for naturen og for demokratiske rettigheder, økonomisk og politisk. Men socialisme efter traditionel østeuropæisk